

Pogány Frigyes
(1908. szeptember 9. – 1976. december 15.)
méltatása
az MMA „postumus honoris causa” cím adományozásához

Ha az ember visszatekint az egyre távolodó ifjúkorára, egyre többször jutnak eszébe hajdan volt tanárai. Ám szerencsém, hogy azokon belül is a szép emlékeket képviselők.

Mert még most is szükség van a megerősítésekre. Akik ezt vigyázzák körülöttem, körülöttünk. Közülük való Pogány Frigyes tanár úr is. Olyan emlékekkel/emlékekkel, amik a bizonyosság megerősítésével újra és újra derűt csálnak ábrázatunkra. Ami mosolyra húzódik.

Az emlékek közül is van egy, ami felejthetetlen. Nevezhetem örökségnek is a Főteret, avagy a Március 15. teret Vácon. Abban az időben, 1951-ben amikor ezt módja volt Horler Miklóssal az oldalán megújítani, a tér alatt sejtett, tudott emlékek feltárása nem tartozott a kíváncsú cselekvések sorába. A legtöbb, ami tehető volt, hogy olyan helyzetet teremtsen(ek), ami megvédte ezen emlékeket egy jobb kor számára. Amikor majd már meg és be lehetett mutatni ezeket is, amikor már nem kellett tartani a „múltat végképp eltörölni” rémétől. Ez egy igazi műemléki mentő munka volt. A maga idejében hőstett.

Így jutottam, jutottunk ahhoz, hogy amikor feladatként kaptuk a Főter megújítását, a tér „védeltségét adó” növényes „körbe-építettsége” közepén ott volt minden, ami magyarázatot adhatott a tér illetően, mára furcsa, hosszú háromszöget adó kialakulásához, logikus lépéseivel.

És van még egy, talán még a fenténél is fontosabb emlékem. Frici bácsi, mert egymás között így hívtuk – kiemelve ezzel is kapcsolatunk fontosságát – egyszer azt mondta: „Fiam, tanuld meg, hogy teret nem lehet bontani! Teret csak építeni lehet.” Igazát már azóta is mennyi rontott példa bizonyítja. Hogy itt ne hatalmasodjanak el a negatívumok, mert ez végül is mégis csak egy laudáció, azért ne menjünk el szó nélkül mondjuk egy Blaha Lujza tér mellett.

Mert a fenti példában ott van az egész építészet lényege, a „téralkotás”. Díjával ezt is köszönjük, annyi minden emberi értéke mellett!

Pogány tanár Úr! Köszönjük.

Budapest, 2024. december 4.

Sáros László György DLA
c. egyetemi tanár
Ybl-díjas építész
a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja